

8.62x30.46	1	עמוד 3	המגזין	מעריב -	06/02/2023	84878801-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

«ד"ר זאב (ווה) ברידמן»

האדם עץ השדה

ביכולתו של העץ וגם של האדם להפוך מציאות מרה למתוקה, את הלימון ללימונדה, ואת הקושי להזדמנות. מאמר לט"ו בשבט

האדם, כמו העץ, יונק את תשתית דמותו המוסרית והערכית משורשיו. אנו יום-יום עומדים בניסיון לביצור ערכי השוויון והצדק בפני החוק והמשפט, כפי שהתנ"ך מלמדנו בספר שמות במשבר המים המרים במסע בני ישראל במדבר: "ולא מִצְאוּ מַיִם. וַיִּבְאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִיַּם מִמֶּרְהָ, כִּי מַיִם הֵם; עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ, מֶרְה. וַיִּלְנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה לֵאמֹר, מַה נִּשְׁתָּה. וַיִּצְעַק אֶל ד' וַיֹּדְהוּ ד' עֵץ, וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם; שֵׁם שֶׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט, וְשֵׁם נִסְהוּ". כך גם הכרנו את הסיפור התלמודי על אודות אותו אדם עיף, יגע, רעב וצמא שהלך במדבר, בברכתו את האילן: "אֵילָן אֵילָן פֶּמָה אֲבָרְכָה? אִם אוֹמֵר לָהּ שִׁיְהוּ פִּירוֹתֶיהָ מִתּוֹקִין, הֲרֵי פִירוֹתֶיהָ מִתּוֹקִין. שִׁיְהֵא צֵלָה נְאֻה, הֲרֵי צֵלָה נְאֻה, שְׁתֵּהא אֲמַת הַמַּיִם עוֹבְרַת תַּחְתֶּיהָ, הֲרֵי אֲמַת הַמַּיִם עוֹבְרַת תַּחְתֶּיהָ. אֲלֵא יְהִי רְצוֹן שֶׁפֶל נְטִיעוֹת שְׁנוּטְעִין מִמָּה יִהְיוּ כְמוֹתָהּ".

אנו שואפים להידמות לדמויות מופת והנהגה, כאותן נטיעות ברום גובהו, ברמותו האצילית, המשמש דוגמה ומפתח לנטיעותיו. הוא האילן היודע להכיל את כולם ללא הברל, למרות השונות ביניהם, ולהעניק תשומת לב שווה לכל אחת ואחד, שכן כולם שווים בפני עליונות עץ החוק והמשפט. ערכי האדם – עץ השדה, מודגשים בחזון הרצל ב"אלטנוילנד": "כל מה שנטעתם... יהיה חסר ערך ויקמול, אם חופש המחשבה והביטוי, הנדיבות ואהבת הבריות, לא יפרחו אצלכם".

בשירת העשבים של רבי נחמן מברסלב נכתב: "וכי דע, כי כל רועה ורועה יש לו נגון מיוחד לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם... ולפי העשבים והמקום שרועה שם, כן יש לו נגון. כי כל עשב ועשב יש לו שירה שאומר, שזה בחינת פרק שירה, ומשירת העשבים נעשה נגון של הרועה". שירת העשבים מקרשת את ערכי האחדות והערבות ההדדית של העשבים בפני ההרמוניה של המשפט המוזיקלי, המדגישה את היחוד בצד הייחוד ותובעת מכל עשב להקשיב בכבוד לעשב האחר.

בשירו של יהושע רבינוב, לכולם יש מקום. כל אחד מפרגן לשני: "ירדה השבת אל בקעת גנוסר, וניחות עתיק בשוליה... נשקה השבת לראשו של הברוש, לאזוב שבסלע נשקה. ויהי הד' רדר לשרכיט של מלכות על רמות דממה מרוננת". כולם שווים בפני קדושתה, טוהרה ותמימותה של השבת – הברוש הגבוה, כמו הדרדר והאזוב שבסלע.

שירת העצים בט"ו בשבט כדואט של האדם והעץ, שיש בו בייטוי בשירו של נתן זך: "כי האדם עץ השדה. כמו האדם גם העץ צומח. כמו העץ האדם נגדע... אהבתי וגם שנאתי, טעמתי מזה ומזה, קברו אותי בחלקה של עפר ומר לי, מר לי בפה כמו עץ השדה. כי האדם עץ השדה. כמו העץ הוא צמא למים, כמו האדם הוא נשאר צמא ואני לא יודע איפה הייתי ואיפה אהיה כמו עץ השדה". השיר מתכתב עם אירוע המים המרים בתנ"ך, שהזכר קודם. ביכולתו של העץ וגם של האדם, להפוך מציאות מרה למתוקה, להפוך את הלימון ללימונדה, להפוך את הקושי להזדמנות, להפוך את הייאוש לתקווה. מדוע? "כי האדם הוא עץ השדה".

עלינו לשלב ידיים ולדעת שהדרך הארוכה היא הקצרה, כמו בשיר של נעמי שמר: "אתה רואה אדם בצל התאנה? איני רואה אדם בצל התאנה! אולי בצל הגפן שם מנוחתו? איני רואה דבר, איני רואה אותו! אתה רואה עצי זיתים ושדה חיטה ואיך שביניהם פורחת השיטה? אולי אני בגלל השמש מסנוור – איני רואה דבר, איני רואה דבר. סימן שעוד לא הגענו... וצריך להמשיך ללכת וצריך להמשיך לצעוד והדרך עוד מושכת ארוכה".

הכותב הוא חבר הנהלת החברה לחקר המקרא מיסודו של דוד בן-גוריון